

Българите в Мост: приятелство и уважение

ТЕ СЕ СЪБИРАТ ВСЯКА СЪБОТА В ЕДНО РЕСТОРАНТЧЕ, КЪДЕТО ВЕЧЕ ГИ ПОЗНАВАТ И ПРИЕМАТ КАТО СВОИ ХОРА И ДОРИ ПРИЯТЕЛИ. ГРУПА ОТ ДЕСЕТ – ДВАЙСЕТ ДУШИ, СВЪРЗАНА С ДЪЛГОГОДИШНО ПРИЯТЕЛСТВО. В НАЧАЛОТО НЯМА ДА ОТКРИЕТЕ В РАЗГОВОРИТЕ ИМ НИЩО ОСОБЕНО. ЕДВА ПО-КЪСНО ЩЕ ОСЪЗНАЕТЕ КОЛКО ХУБАВО СЕ ЧУВСТВАТЕ С ТЯХ. С ОТКРИТОТО ИМ ДЪРЖАНЕ И ХУБАВАТА ТРАПЕЗА (ОТ БЪЛГАРСКИ ЯСТИЯ, ПОДГОТВЕНИ ОТ ЧЕШКИТЕ ИМ СЪПРУГИ). ЩЕ ВИ СТАНЕ ЯСНО, ЧЕ СТЕ ПОЛУЧИЛИ НАЙ-ЦЕННИЯ ПОДАРЪК: ЧУВСТВОТО, ЧЕ СТЕ У ДОМА.

„Дойдохме през 1957 година – разказва председателят на Клуба Атанас Беремов. – Уж за година и половина. После удължиха срока с една година, после с още една. И се изтърколиха пет – шест. Ако направо ни бяха казали, че ще останем пет години, нямаше да тръгна.“

„В Чехия съм от 15 юни 1957 г. – казва Цветан Божков. – Дойдохме като бригадери. В София ни прегледа лекарска комисия, подписахме договор и тръгнахме. В началото получихме за задача да правим изкопи – чехите не се интересуваха кой за какво е дошъл! Четирима българи сформирахме една бригада и през втория месец излезе, че трябва да получим по 5500 крони на човек. А директорът получаваше 3000 крони. Чехите се хванаха за главата.“

„Бях в една стая с Антон Стамболийски – продължава Атанас. – Жилищата ни бяха в гората. Имаше печка и въглища. Като я нажежихме до червено – ставаше топло. Хубаво беше. През зимата напада сняг и като задуха вятъра – навя го почти до покрива. За пръв път в живота си видях толкова сняг.“

С времето едни се прибират в България, а други сключват брак и остават в Чехия. Срещите им дават чувството за връзка с родната земя. Някои от тях все още всяка

година си ходят до България – за един месец, през лятото. „Отивам си за Света Богородица – казва Атанас. – Оставям около един месец. Докато обиколя приятелите и роднините

и времето свършва. Като взема да ги повтарям, си казвам, че е време да си тръгвам.“

Докато са малки, децата им също си ходят за лятната ваканция. А съпругите се научават да готвят българска кухня. Иржина, съпругата на Атанас, е направила вита питка. Научила се е да я прави от една жена в селото на съпруга си. „Съучениците му се бяха събрали на една голяма годишнина от завършването – разказва Иржина. – Бяха дошли със съпругите и децата си. Всеки беше донесъл по нещо за хапване. Една от тях беше направила тази питка. Другите не я уважаваха много, но аз харесах питката и помолих да ме научи да я правя. Тя дойде в къщи и всичко ми показа, заедно направихме една питка. Другите като видяха, че чужденката проявява такова уважение, също започнаха да я уважават – усмихва се на спомена Иржина. – Беше отдавна. Надявам се, че я правя добре.“ Тя учи българска кухня, а българските ѝ приятелки започват да готвят чешки яденета.

Основната информация за Клу-

ба получавам от Янчо Янев. „Питай го – казват ми другите с усмивка. – Той може да лъже.“ Янчо също е пристигнал през 1957 г. и тринайсет години е бил председател в Усти. Атанас го привлича към Клуба в Мост. Желанието му е Клубът отново да започне да развива някаква дейност. Първата крачка е да получат право на свой представител в градската Комисия на малцинствата. „Преди време излезе кратка статия от заместник кмета Иржи Курцин – казва той, – в която се казва, че българите нямат свой представител. На базата на тази статия се обърнахме към него с молба да бъдем включени в семейството на малцинствата.“

Иржи Курцин ги приема на драго сърце и им казва, че общината разполага с помещение, което могат да използват за свои акции. Единственото изискване е да представят план на подготовяните мероприятия, защото мястото е общо за всички малцинства и трябва да има координация. Освен това Мост е единственият град в Северочешка област, който отпуска средства за малцинствата и Българският клуб също ще има право да кандидатства за част от тях. Янчо и Атанас подготвят кратък материал за събития, които са правили в миналото и биха искали да правят и го представят пред Комисията за малцинствата. На последното събрание председателят на Комисията казва на всеослушание, че останалите малцинства трябва да вземат пример от тях.

„Целта ни е – продължава Янчо, – да имаме възможност да можем да празнуваме народните празници, напри-

Мост е единственият град в Северочешка област, който отпуска средства за малцинствата и Българският клуб ще има право да кандидатства за част от тях

мер. Да поканим гости от Клуба в Прага, от Посолството и Българския културен институт. Хубаво ще е да можем да поканим представители на местната администрация – кмета на града и заместника му, както и представители на другите малцинства. И тъй нататък.“

Преди години българите в Мост са имали богата дейност. Празнували са Деня на жената, Първи май и народните празници. Канели танцови състави от България. Имало е ресторант, който е бил предоставен на българската общност безвъзмездно и е бил познат сред чешката общност. За съжаление, след 1989 г. всичко се променя. Според Янчо, българите в околността днес са около 300. Група млади хора работят в Литвинов и може би се събират самостоятелно, в общежитието, където живеят. Членовете на Българския клуб са около 44 – 45. „Има някои българи, които странят, защото някой друг им е навредил. Познавам двама и ще се мъча да ги привлека обратно. Хората в Клуба

трябва да имат отворена душа, да се срещат и да си помагат. Българите в Мост винаги са си помагали – при строеж на малки къщички, гаражи и за работата на градините. Това е важното. Означава, че се виждат и разменят по някоя дума като българи. По този начин и местната администрация ни уважава. Знаят, че сме работливи и криминално проявените са изключения. Приемат ни като стабилни хора, които държат на думата си. И когато нещо кажат – ще го направят.“

Всяка събота около обяд се събират в ресторанта. „Идваме всяка седмица – казва Цветан Божков. – Приказваме си, всеки разказва какво е чул, попрепираме се, поскараме се, но всичко е наред.“ Събира ги Атанас, но както казва „Мисля, че ще продължат да идват всяка събота и без да им казвам. Поздравяваме се, поскараме се и другата седмица – пак отначало. Когато има някакъв празник, се събираме повече хора. Идват и Кирил Димитров и Янчо Янев от Усти. През зимата също се

събираме повече хора. Когато навърших 60 години, поканих Антон Стамболийски от Прага. Събрахме се много хора. Имаше храна, цветя, всичко, както си му е редът.“

Разглеждам седящите около мен хора и без да мога да се включа кой знае колко активно в разговорите и шегите им осъзнавам, че се чувствам добре с тях. „Когато човек е млад – каза Янчо, – мисълта му е ергенска. Но с времето започва да го тегли онова, което е имал в България и тук му липсва – родното. И започва да търси другите. Това е носталгията. И с децата и внуците гледа да говори на български. И учи внучетата да си знаят корените и като пораснат да поддържат връзката с България. Дори и да не се срещат помежду си, познават се и имат повече общи неща, отколкото си мислим. Връзката с България остава непрекъсната. Истината е, че на всеки му е мъчно, но не всеки има смелост да го признае. България остава в душите на всички ни. Това е нещо, което не е възможно да се затрие. Няма как.“ ■

Българската общност в Мост

УСЛОВНО, МНОГО УСЛОВНО, МОЖЕМ ДА КАЖЕМ, ЧЕ НАЧАЛОТО НА БЪЛГАРСКАТА КОЛОНИЯ В СЕВЕРНА ЧЕХИЯ Е ПОСТАВЕНО ПРЕЗ 1957 Г. ПО ТОВА ВРЕМЕ, НА БАЗАТА НА ПОДПИСАНИЯ МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И ЧЕХОСЛОВАКИЯ МЕЖДУДЪРЖАВЕН ДОГОВОР ЗА ВЗАИМОПОЩ, В ТЪРСЕНЕ НА РАБОТА, В ЧЕХИЯ ПРИСТИГАТ ХИЛЯДИ БЪЛГАРИ. СЛЕД ГОДИНИ МНОГО ОТ ТЯХ СЕ ВРЪЩАТ ОБРАТНО В БЪЛГАРИЯ, А НЯКОИ СЕ ПРЕМЕСТВАТ В ДРУГИ КРАИЩА НА ЧЕХОСЛОВАКИЯ, НАЙ-ВЕЧЕ В ПРАГА. ОНЕЗИ, КОИТО ОСТАВАТ В МОСТ, ОБРАЗУВАТ ЯДРОТО НА ГРУПАТА, КОЯТО СЪЩЕСТВУВА И ДО НАШИ ДНИ.

Престигналите българи най-общо могат да бъдат разделени на земеделски и строителни работници., като втората група е далеч по-многобройна. Строителните работници са разпратени в по-големите градове като Мост, Литвинов, Билина, Усти над Лабем и др., а земеделските работници са настанени в градчето Жидовице, окръг Лоуни. Българските работници помагат при изграждането на новите жилищни комплекси, язовири и други строителни обекти.

В началото на своя престой, българите в Мост не създават никаква официална организация. Едва около 1964 г. се появяват първите сведения за редовно провеждани срещи в ресторант „Северка“. По това време българите вече са сключили смесени бракове, имат деца и окончателно са се установили в Чехия. Благодарение на тези срещи запазват своеобразна връзка с родината. Заедно обсъждат предимно ежедневиите си проблеми, помагат си и търсят решения. В този тесен кръг се изградило приятелство, което постепенно свързало и семействата им и съществува и до днес.

След тези първи крачки, през 1982 г., по инициатива на българ-

ското малцинство и с подкрепата на приятели от средите на чешката общественост, бил основан Български клуб. За ползване получава ресторант, който се помещава в партера на една частна къща. Със собствени усилия и с помощта на завод „Pozemní stavby“ правят реконструкция, след която разполагат с действащ ресторант и помещение за срещи и административна дейност. Това е времето, когато е създаден и първият управителен съвет с председател Иван Божинов, който от 60-те години е един от стълбовете на българското малцинство в гр. Мост. По това време дейността на Клуба е най-голяма, организират се екскурзии, срещи и концерти на народни танцови групи от България. Силата на общността им проличава и в изграждането на основно училище в града, което носи българско име.

Когато днес обърнем поглед назад, можем гордо да заявим, че повечето българи в гр. Мост, независимо дали са работили в земеделието или в строителството, заслужават нашето уважение и не бива да бъдат забравени. Повечето от тях полагат необходимите усилия, за да осъзнаят техните деца принадлежността

си към българския народ и днес те говорят български и се познават помежду си.

Искам да подчертая и това, че в българската общност в гр. Мост никога не е имало вътрешни раздори и анонимни оплаквания, адресирани до Българското посолство в Прага, което за съжаление е недостатък сред българите не само в миналото, но и днес.

Тъй като от времето, когато първите българи пристигат в гр. Мост, са минали над 50 години логично е, че много от тях вече не са между нас. Онези, които останаха, заедно с онези, които в продължение на години продължиха да пристигат, продължават да се срещат всяка събота в ресторант „Спорт“. И въпреки че не можем да говорим за някаква организационно-културна дейност, тази малобройна група се старее да участва в повечето акции, организирани от Пражкия клуб и по този начин да поддържа живота на българското малцинство в региона.

В заключение бих искал да благодаря на всички безименни сънародници, благодарение на които в миналото името „българин“ не беше произнасяно като обίδα. ■

Първият председател Иван Божинов

Българите в Мост, 1988 г.